

Halottak napján

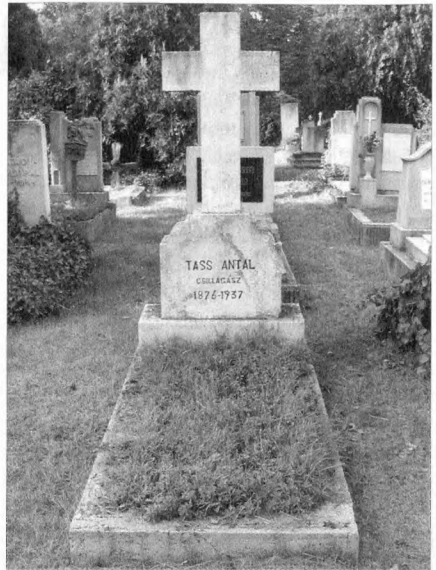
A halottak napja azon keresztény eredetű ünnepek sorába illeszkedik, melyek kisugárzása és hatása nemcsak a hívők számára hordoz üzenetet. Az első emléknapot 998. november 2-án tartották, a XI. században a clunyi bencések hatására terjedt el széles körben, a római egyháznak pedig a XIV. században vált bevett ünnepévé. A katolikus hívők ezen a napon azokért a halottakért imádkoznak, akik bűneikért még vezekelnek, tisztulnak a Purgatóriumban. A megdicsőült, Mennysországra jutott elhunytak napja egyvel korábbi, Mindenszentek, amely államilag is elismert ünnep Magyarországon. November 2-án nemcsak rokonainkra, szeretteinkre gondolunk. Szinte mindenki visszaemlékezik a szélesebb ismerősi kör tagjaira, köztiszteletben álló személyiségekre, a magyar történelem kiemelkedő alakjaira.

Nekünk, a csillagászat barátainak ilyenkor az elmúlt korok asztronómusai is eszünkbe jutnak. Ahhoz, hogy síremlékeik helyéről és állapotáról pontos információink legyenek, nagyon fontos szerepe van lapunk „Csillagászati emlékhelyek” c. sorozatának, az alább olvasható szubjektív összeállítás pedig ehhez próbál újabb adalékokkal szolgálni.

Az elmúlt esztendőben – még a sorozatot megelőzően, majd annak keretein belül – a Meteor már több ízben beszámolt híres magyar csillagászok sírhelyéről. A nemzetközileg legismertebb magyar asztronómus, Hell Miksa ausztriai, Maria Enzensdorfbán fellelhető sírjánál Keszthelyi Sándor járt, és az 1989/12. számban írt a látottakról. A kiskartali magáncsillagda-tulajdonosok, Podmaniczky Géza és Dégenfeld Schomburg Berta hányatott sorsú krakkópusztai síremlékének tragédiájáról, majd megújulásáról

Fényi Gyula, a kitűnő napészlelő sírja a kalocsai temetőben (balra). Haynald Lajos, egykori kalocsai érsek (a Haynald Observatórium alapítója) síremléke a kalocsai Főszékesegyházban

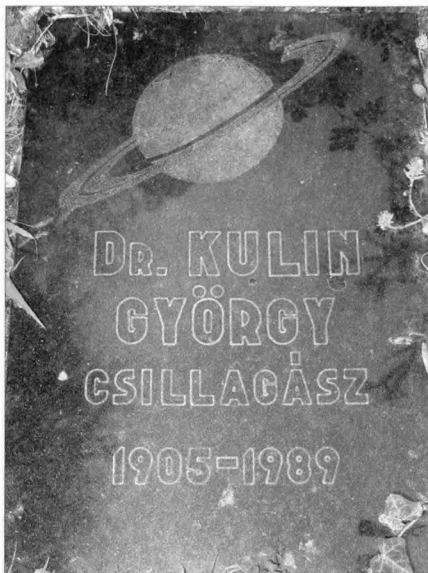
Harkányi Béla (balra) és Tass Antal sírja (jobbra) a Fiumei úti Nemzeti Sírkertben

Kövesligethy Radó (balra) és Marik Miklós nyughelye (jobbra) a Fiumei úti Nemzeti Sírkertben

Mizser Attila tollából az 1997/11-es, majd a 2005/7–8-as lapszám közölt cikket. A XX. század második felének kiváló észlelő

amatőr csillagásza és mozgalmarszervezője, Szentmártoni Béla hencsei síremlékét Mizser Attila a 2006/3. Meteorban mutatta

A Farkasréti temetőben található Kulin György urnasírja (balra), és ugyancsak ebben a temetőben nyugszik Detre László és Balázs Júlia (jobbra)

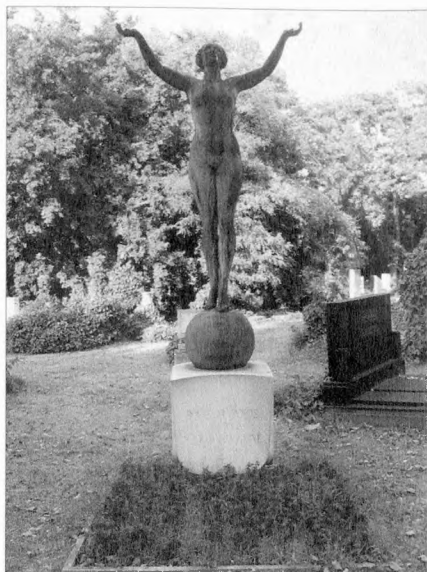
be. Konkoly Thege Miklósnak, az ógyalai csillagda alapítójának, majd későbbi igazgatójának családi sírjáról – a felvidéki település többi Konkoly-emlékhelye mellett – a 2006. májusi szám emlékezett meg. A TIT Csillagászati Szakosztálya titkárának, a hazai amatőrmozgalom szervezésében Kulin György mellett kiemelkedő szerepet játszó Róka Gedeonnak Fiumei úti emlékhelyéről a 2006/11. Meteor adott részletes információkat.

Hell Miksa rendtársát, Sajnovics Jánost (1733–1785), a nagyszombati, majd a budavári csillagda munkatársát (aki a vardói Vénusz-átvonulás expedícióján is részt vett), Budán helyezték örök nyugalomra. Az ódon temető felszámolása után a mai Batthyány téren álló Felsővízivárosi plébániatemplomba szállították földi maradványait. Egy XIX. századi árvíz következtében azonban az altemplom sírjai között Sajnovicsé is elpusztult. A természeti pusztítás után megmaradt csontmaradványokat végül 1925-ben közös sírba helyezték Farkasréten, a Felső temetőben, de napjainkra az ottani közös

sírkő is eltűnt, helyét egy idegen síremlék foglalta el.

A kalocsai Haynald Observatórium alapítójának, Haynald Lajosnak (1816–1891) sírját a város központjában álló Főszékesegyház szentélyéhez legközelebbi, jobboldali oldalkápolnájában találjuk. Az intézmény világhírűvé tett megteremtő igazgató, a kiváló napészlelő Fényi Gyula (1845–1927) Kalocsa temetőjében, a sírkert főbejáratától balra induló út végén, jezsuita rendtársai között nyugszik.

Az 1900-as évek első harmadának kiemelkedő csillagász-egyéniségei közül az Ógyalán az igazgatói székben Konkolyt követő, majd az állami csillagdat a Svábhegyen igazgató Tass Antal (1876–1937) a Fiumei úti sírkertben, azaz a Kerepesi temetőben nyugszik. Az első magyar amatőrcsillagász-szervezet, a Stella Csillagászati Egyesület Tass mellett társszervezőjét, Wodetzky Józsefet (1872–1956), a Pázmány Péter Tudományegyetem Csillagászati Intézet – a mai ELTE Csillagászati Tanszék – vezetőjének a sírját a Farkasréti temetőben találjuk.

Hédervári Péter sírhelye a Kozma utcai izraelita temetőben található (balra). Pásztor János szobrászművész nyughelye a Fiumei úti Nemzeti Sírkertben (jobbra). A sirt a művész jól ismert *Sic itur ad astra* c. alkotásának másolata díszíti

Az ógyallai csillagvizsgálóban működő, és szintén a múlt század fordulóján aktív asztronómusok közül az egyetem tanár Harkányi Béla (1869–1932) és a széles tudományos spektrumot lefedő egykori kiskartali felügyelő, ógyallai aligazgató, a geofizikával és földrengéstanal úgyszintén magas színvonalon foglalkozó Kövesligethy Radó (1862–1934) sírjára a Fiumei útra, az ógyallai, majd svábhgyei főobszervátornak, Terkán Lajosnak (1877–1940) a Farkasréti temetőbe vihetjük a megemlékezés virágait.

Detre László (1906–1974) és Kulin György (1905–1989) a XX. század második felének nagyformátumú csillagászaik voltak. A svábhgyei igazgató, a változócsillagászat nemzetközileg is elismert szaktekintélye, Detre, és a hazai csillagászati ismeretterjesztés és amatőrcsillagász mozgalom megszervezőjeként számon tartott Kulin egyaránt a Farkasréti temetőben nyugszik. A századvég kiváló képességű asztronómusának, Marik Miklósnak (1936–1998), az ELTE csillagászati tanszékvezetőjének síremlékét a Fiumei úton kereshetjük fel.

Halottak napján gondoljunk és emlékezzünk neves tudományos szakíróinkra, a csillagászat népszerűsítőire is. Sztróky Kálmán (1886–1956) sírját a Farkasréti temetőben találjuk. A század második felének talán legjobb tollú ismeretterjesztője, a vulkanológia és a szeizmológia területén kutatóként is nevet szerző földrajztanári képesítésű amatőrcsillagász Hédervári Péter (1931–1984) a Kozma utcai izraelita temetőben alussza örök álmát.

A magyar csillagászat szimbolikus ábrázolásának is tekinthető Pásztor Jánosnak (1881–1945) az MTA KTM CSKI főépülete előtt álló „*Sic itur ad astra*” című szoborkompozíciója. Az alkotás művészi szempontból egyedi és megismételhetetlen, fizikai értelemben azonban reprodukálható. A svábhgyei csillagda mellett ily módon áll 1966 óta a szobrász és felesége síremléként a Fiumei úti Nemzeti Sírkertben is – számunkra, a csillagászat barátai számára emlékműként valamennyi egykoron élt asztronómus tiszteletére.

Rezsabek Nándor